

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

REALIZATION OF INCLUSIVE EDUCATION IDEAS IN PEDAGOGICAL PROCESS

УДК 378.147

Ірина Серeda

ORCID iD 0000-0001-6771-4196

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної освіти,
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського,
вул. Нікольська, 24, 54030 Миколаїв, Україна,
sereda_iv71@ukr.net

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

У статті висвітлюються психолого-педагогічні основи корекційно-виховної роботи в контексті технологічного підходу. Розглянуто основні напрями корекційно-педагогічного процесу та особливості корекційно-виховної роботи. Розкрито зміст та структуру корекційно-розвивальних педагогічних технологій. Проаналізовано особливості застосування корекційно-виховних технологій в умовах різних видів навчання відповідно проекту державного стандарту спеціальної освіти. Визначено критерії ефективності корекційної спрямованості виховання.

Ключові слова: корекційно-виховна робота; корекційно-розвивальна технологія; корекційно-педагогічний процес; корекційно-педагогічна технологія; педагогічна технологія; технологічний підхід.

Вступ. Корекційний педагогічний процес і, зокрема, корекційно-виховна робота як його складова частина, виступає нині як важлива та невід'ємна ланка сучасної вітчизняної освіти. Останнім часом в Україні помітна тенденція до зростання кількості дітей, які мають порушення розвитку різних сфер – рухової, інтелектуальної, психічної. Дані психолого-медико-педагогічних консультацій, що функціонують в Україні, засвідчують, що дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, в Україні понад 1 млн. Це становить 12,2 % від загальної кількості дітей у країні (Нагорна, 2012, с. 5). Зростання частоти народження дітей з порушеннями розвитку є важливою соціальною проблемою, яка потребує комплексного розв'язання. З огляду на це одним із актуальних завдань суспільства

виступає створення умов для забезпечення отримання якісної освіти, максимальної реалізації природних здібностей, формування особистісних якостей дитини з нетиповим розвитком, які дозволять вирішити проблему її соціальної інтеграції. Сучасні світові тенденції спеціальної освіти переконують у необхідності комплексного вирішення наявної проблеми зусиллями мультидисциплінарної команди. До неї мають увійти медики, реабілітологи, дефектологи, психологи, педагоги, з обов'язковим залученням членів родини на основі партнерської співпраці та педагогічного супроводу.

Законодавчою базою для реалізації спеціальних освітніх та корекційно-виховних завдань виступають стандартні правила рівних можливостей осіб із вадами розвитку, при-

йняті Генеральною Асамблеєю ООН (1993), Саламанкська декларація та «Програма дій щодо освіти дітей з особливими потребами» (1994). Нова методологія спеціальної освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку обґрунтована у «Концепції спеціальної освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку на найближчі роки і перспективу» (1996), «Концепції реабілітації дітей з обмеженими фізичними чи розумовими можливостями» (1998), «Концепції державного стандарту спеціальної освіти» (1999), «Проекті державного стандарту спеціальної освіти» (2004).

У межах міжнародного руху «Освіта для всіх» (Education For All (EFA)), ініційованого ЮНЕСКО, першочерговим завданням суспільного розвитку стає забезпечення кожного правом на отримання якісної базової освіти. Практика європейських країн свідчить, що більшість учнів з особливими освітніми потребами можуть навчатися в загальноосвітніх школах за моделлю інклюзивної освіти. Використання такої моделі означає надання якісних освітніх послуг школярам з особливими потребами у звичайних класах (групах) загальноосвітніх (дошкільних) навчальних закладів за умови відповідної підготовки вчителів і підтримки сімей. Даний напрям є одним із перспективних у вітчизняній освіті, хоча все ж достатньо поширеною поки що залишається інтеграційна модель, згідно з якою діти (учні) пристосовуються до умов певного навчального закладу або класу.

Запровадження сучасних моделей організації навчання, виховання і реабілітації дітей з особливостями психофізичного розвитку потребує не лише спеціальної організації матеріально-технічного середовища, а й підготовки психолого-педагогічних працівників загальноосвітніх закладів, оскільки ефективність інтегрованого та інклюзивного навчання залежить від правильного психолого-педагогічного супроводу цих дітей, який забезпечують як вчителі-дефектологи, так і педагоги та практичні психологи. Методологічні основи забезпечення якісної спеціальної освіти та підвищення ефективності корекційно-виховного процесу розглянуті у наукових дослідженнях багатьох вітчизняних учених, зокрема, таких як: В. Бондар, Л. Виготський, С. Забрамна, І. Єременко, В. Коваленко, С. Конопляста, О. Нагорна, Н. Назарова, М. Певзнер, Б. Пу-

занов, Л. Руденко, В. Синьов, Н. Стадненко, В. Тарасун, М. Шеремет, Л. Шипіцина, Д. Шульженко та ін. Проте поки що залишається недостатньо дослідженими у психолого-педагогічному аспекті особливості корекційно-виховної роботи з точки зору використання інноваційних педагогічних технологій.

Мета статті полягає у висвітленні психолого-педагогічних основ корекційно-виховної роботи в контексті технологічного підходу.

Психолого-педагогічні основи корекційно-виховної роботи. Корекція (з латинської – виправлення) – це система психолого-педагогічних заходів, спрямованих на виправлення або послаблення недоліків психофізичного розвитку дітей. Під корекцією розуміється як вплив на окремі процеси і стани, так і цілісний вплив на особистість дитини з особливими освітніми потребами. Стосовно спеціальної педагогіки цей підхід визначається як корекційно-виховна робота. Вся система корекційно-педагогічної роботи спрямована на те, щоб реабілітувати й соціально адаптувати аномальну дитину до реалій навколишнього світу, зробити її повноправним і активним членом суспільства, який нарівні з усіма людьми може включитися в повноцінне суспільне життя і приносити користь суспільству.

Провідними напрямками цього процесу є: коригуючий вплив на дитину середовищних факторів (природних, соціальних), тобто «терапія середовищем»; організація навчального процесу (його корекційна спрямованість); спеціальний підбір культурно-масових та оздоровчих заходів; психогігієна сімейного виховання.

Корекційно-виховна робота розглядається нами як система комплексних заходів психолого-педагогічного впливу на різні особливості аномального розвитку особистості в цілому. Це пов'язано з тим, що кожен дефект негативно впливає не тільки на окрему психічну функцію, а знижує соціальну адаптацію дитини в усіх її проявах. Тому вона не може і не повинна зводитись до окремих коригувальних вправ, які розвивають конкретні психічні процеси, а має охоплювати весь навчально-виховний процес.

Сутність корекційного виховання полягає у формуванні психічних функцій дитини і збагаченні її практичного соціального досвіду. Одночасно долаються наявні у неї порушення мовлення, моторики, сенсорних функцій, по-

ведінки та ін. Корекційно-виховний процес спрямований на попередження і корекцію аномалій психічного розвитку, підготовку дитини до навчання і життя в суспільстві. Таке виховання потребує поєднання педагогічних і лікувальних заходів, а також урахування особливостей аномального розвитку та вікових особливостей дитини. У кожному разі оцінюють ступінь відставання в розвитку в порівнянні з віковою нормою, враховують його якісні особливості, а також клінічний діагноз і потенційні можливості розвитку (Мастюкова, 1992).

Корекційно-виховним завданням підпорядковані всі форми класної та позакласної роботи в процесі формування загальноосвітніх і трудових навичок. Спочатку здійснюється засвоєння дітьми знань про навколишню дійсність, формування у них навичок самообслуговування. Потім вони отримують загальноосвітні знання і професійні вміння. Важливого значення набуває корекція порушень в емоційній сфері та усунення особистісних недоліків. У ряді випадків можуть застосовуватись також лікувально-корекційні заходи (ЛФК, масаж, ФТО, прийом медикаментозних препаратів).

Окрім урахування вищезазначених підходів, ефективність корекційно-виховного процесу зумовлюється також його технологічною складовою, тобто тим, наскільки доцільно застосовується педагогом система методів та технологій виховного процесу.

Технологічний підхід у корекційно-виховному процесі. У науковій літературі поняття «технологія» не має поки що єдиного визначення. Його використовують в різних значеннях: як синонім понять «методика» та «форма організації навчання», як сукупність усіх використаних у конкретній педагогічній системі методів, засобів і форм, як сукупність і послідовність методів і процесів, які дозволяють одержати запланований результат (Бабак, 2003, с. 78).

Аналіз сучасних досліджень дає можливість дати узагальнене визначення поняття педагогічна технологія: -- це науково обґрунтована системна модель діяльності педагога, яка містить опис алгоритму його дій з розв'язання певної навчально-виховної проблеми. (Сеєда, 2017, с. 152). З методичної точки зору у практичному застосуванні технологію слід розглядати як послідовну діяльність педагога, спрямовану на вирішення педагогічних або корекційних завдань, втілення на практиці певної моделі корекційного навчально-

виховного процесу. Отже, корекційно-педагогічну технологію можна визначати, як наукове проектування і точне відтворення корекційно-педагогічних дій, що гарантують ефективність корекційної роботи.

До загальної структури корекційно-педагогічної технології входять: 1) концептуальна основа, тобто ті психолого-педагогічні ідеї та принципи, на яких вона ґрунтується; 2) змістовна частина корекційного процесу, яка втілюється в меті та завданнях корекційно-педагогічного процесу, а також змісті відповідного корекційного матеріалу; 3) процесуальна частина, що охоплює безпосередньо технологічний процес: організацію корекційного процесу; методи та форми корекційно-педагогічної діяльності педагога та дітей; діагностику корекційно-педагогічного процесу.

Відповідно до сучасної концепції корекційно-розвивального навчання (Шевченко, 1999) структура корекційно-педагогічного процесу містить наступні компоненти: діагностико-консультативний, фізкультурно-оздоровчий, виховно-освітній, корекційно-розвивальний, соціально-педагогічний.

Корекційний процес передбачає необхідність комплексного застосування відразу декількох технологій, тобто цілісної їх системи, яка спрямована на реалізацію завдань за кожним із компонентів. Оскільки поняття корекційно-виховної роботи стосовно спеціальної освіти охоплює весь навчально-виховний процес, її реалізація відбувається відповідно до загальних вимог державного стандарту. Зауважимо, що у проекті державного стандарту спеціальної освіти виділяються три ступені освіти (початкова, основна і середня школа). У межах кожного ступеня виділено по декілька варіантів залежно від складності структури відхилення в розвитку, зокрема: загальноосвітня підготовка; корекційно-розвивальне; компенсаторно-адаптаційне; абілітаційне навчання.

Цілком закономірно, що у варіанті загальноосвітньої підготовки можуть ефективно застосовуватись сучасні методи і технології, характерні для виховного процесу загальноосвітньої школи. Наприклад: технологія виховання успішної особистості («Школа лідерів» та ін.), колективні творчі справи («Ми діти твої, Україно», «Школа наш дім, а ми господарі в нім», «Дерева-легені планети»), технологія саморозвитку особистості (портфоліо особистісного зростання), тренінгові

технології («Уроки толерантності», «Я та мій клас», «Права та обов'язки», «Сенс життя»), інтерактивні технології (інформаційні вітальні, ігри-драматизації, флеш-моби, огляди-конкурси), проектні технології («Мультиландія», «Тато, мама, я – дружна сім'я», «Безпечна іграшка»), інформаційно-комунікаційні технології (презентації, брейн-ринги, конкурси відеороликів) та ін.

Безперечно, у випадку складного дефекту у дитини, або поєднання кількох дефектів, коли навчання ведеться за компенсаторно-адаптаційним або абілітаційним варіантом, провідними виступають медико-корекційні та здоров'язберігаючі технології. Так, наприклад, у сучасній практиці роботи з аутичними дітьми добре себе зарекомендувала іноваційна психокорекційна методика «Снузелен – терапія», розроблена у Нідерландах. Вона застосовується в закладах для дітей з порушеннями інтелекту. В основі методики лежить практична концепція взаємодії відчуття та емоцій: для створення вражень розвитку сенсорики застосовуються різні освітлення, ефірні олії, матеріали різного роду, джерела звуків, запахів тощо. Методика сприяє також розвитку комунікації, соціалізації – у дітей формуються навички поведінки в групі, вербальна поведінка, емпатія тощо (Шульженко, 2009). Великий інтерес для спеціальної педагогіки представляють психокорекційні технології, зокрема: гідротерапія, дельфінотерапія, іпотерапія, психогімнастика, працетерапія та ін. Комплексну програму корекції порушень емоційного розвитку дітей шляхом організації процесу корекційно-розвивального впливу на емоційну сферу з використанням технологій прямого й опосередкованого впливу розроблено В. Коваленко (2017).

Окремо можна виділити технології, які з успіхом можуть бути застосовані при будь-якому варіанті навчання. Це, наприклад, ігрові технології (предметні, рухливі, сюжетно-рольові, ігри-театралізації) та технології арттерапії (ізотерапія, казкотерапія, музикотерапія та ін.). Основними функціями арттерапії є: катарсична – звільняє дитину від негативних проявів; регулятивна – знімає нервово-психічне напруження, регулює психосоматичні процеси, моделює позитивний психоемоційний стан; комунікативно-рефлексивна – забезпечує корекцію спілкування, формує адекватну поведінку тощо. У сучасній

педагогічній науці виокремився навіть спеціальний напрям – артпедагогіка, яка дозволяє розглядати в межах спеціальної педагогіки не стільки художнє виховання, скільки всі компоненти корекційно-педагогічного процесу засобами мистецтва. Серед інноваційних корекційно-компенсаційних технологій, в основі яких полягає артпедагогіка, у корекційно-виховній роботі з дітьми (логопедичній, зокрема) Н. Хребтова (2009), наприклад, особливо виокремлює ізотерапію та казкотерапію (с. 75–76).

Зображувальна творчість розвиває чуттєво-рухову координацію, яка бере участь в узгодженні міжпівкулевої взаємодії, що потребує участі багатьох психічних функцій. У процесі малювання активізується і конкретно-образне мислення, яке в основному пов'язане з роботою правої півкулі, і абстрактно-логічне, за яке відповідає ліва півкуля. Оскільки воно прямо пов'язане з найважливішими функціями (зір, рухова координація, мовлення, мислення), малювання не просто сприяє розвитку кожної з цих функцій, а й зв'язує їх між собою (Кисельова, 2008, с. 15).

Терапевтичний вплив малювання на дитину забезпечується цілою низкою чинників: затишна атмосфера приносить задоволення та підвищує самооцінку; сам процес вимагає від дитини відповідального мислення та дії; активізується фантазія, розвивається терпіння та спокій. Дитина вчиться контролювати і керувати своїми моторними імпульсами; розвивається сприймання, моторика, мислення, концентрація. Творча діяльність підвищує мотивацію, а переживання успіху розвиває у дитини впевненість у собі.

Казкотерапія – метод, який використовує казкову форму для інтеграції особистості, розвитку творчих здібностей, удосконалення взаємодії з оточуючим світом. Це і своєрідний спосіб передачі знань про життя: як влаштований цей світ, хто його створив; що відбувається з людиною в різні періоди її життя; які труднощі можна зустріти в житті і як з ними справлятися; як здобувати і цінувати дружбу і любов; як будувати відносини між людьми; як боротись і прощати. Один із основних прийомів роботи з казкою – аналіз, який застосовується для дітей у віці старше 5 років на матеріалі відомої казки (Зінкевич-Євстигнєєва, 2006).

Приєм розповідання казок розвиває фантазію, уяву дітей, створює позитивний настрій. Робота в рамках казкотерапії, особливо з використанням елементів лялькотерапії та театральної драматизації, сприяє автоматизації звуковимови та розвитку зв'язного мовлення. Розвивається слухо-мовленнєва увага та пам'ять, дитина вчиться дохідливо і правильно формулювати свої думки (Хребтова, 2009).

Отже, система корекційно-виховних впливів на дітей має діяти на особистість в цілому і виявлятися у єдності таких її компонентів, як пізнавальні й емоційно-вольові психічні процеси; досвід (знання, вміння, навички); спрямованість; поведінка.

Ефективність корекційної спрямованості виховання можна оцінити за такими критеріями: якісне і кількісне полегшення структури дефекту; виправлення недоліків і перехід скоригованої вади до позитивних можливостей дитини; підвищення рівня актуального розвитку і, як наслідок, розширення зони найближчого розвитку; свідоме користування дітьми набутим досвідом; накопичення і по-

зитивна зміна властивостей особистості.

Висновки. Отже, корекційно-виховна робота як система комплексних заходів психолого-педагогічного впливу на особистість дитини є одним з актуальних питань спеціальної освіти. Основними напрямками корекційно-педагогічного процесу є «терапія середовищем»; корекційна спрямованість навчального процесу; спеціальний підбір культурно-масових та оздоровчих заходів; психогігієна сімейного виховання. Ефективним засобом їх реалізації виступають корекційно-розвивальні педагогічні технології. Залежно від особливостей та індивідуального розвитку дитини, корекційно-виховний процес може бути представлений як переважно загальнопедагогічними, медико-корекційними та здоров'язберігаючими технологіями, так і їх комплексним поєднанням.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі та систематизації інноваційних педагогічних технологій та наданні методичних рекомендацій щодо їх використання у практиці корекційно-виховного процесу.

Література

- Бабак В., Лузік Е. Фундаментальна підготовка в сучасному університеті: традиції та перспективи. *Вища освіта України*. 2003. № 1. С. 78–83.
- Киселёва М. В. Арт-терапия в работе с детьми. Санкт-Петербург: Речь, 2008. 160 с.
- Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Рівне: НУВГП, 2012. 99 с.
- Середа І. В. Підготовка магістрів корекційної освіти в контексті технологічного підходу. *Психолого-педагогічні та технологічні основи диференційованої логодіагностики та логокорекції: монографія* / Н. В. Савінова, Н. В. Стельмах, І. В. Середа та ін. Миколаїв: Іліон, 2017. С. 141–159.
- Синев В. Н. Коррекционно-воспитательная направленность учебно-воспитательного процесса вспомогательной школы. *Введение в историю олигофренопедагогики* / Под. ред. А. И. Капустина. Донецк: ТОВ «Либідь», 1996. С. 10–20.
- Хребтова Н. П. Використання інноваційних корекційно-компенсаційних технологій у логопедичній роботі з дітьми. *Імідж сучасного педагога: науково-практичний освітньо-популярний журнал*. URL: <http://marganets-dnz5.edukit.dp.ua> (дата звернення: 12.11.2017).
- Шульженко Д. І. Корекційно-педагогічні та психокорекційні тенденції реабілітаційного процесу дітей з порушеннями розвитку: світовий досвід та його застосування в Україні. URL: <http://shodinki-autism.org/content/d-shulzhenko-problema-diagnostychnyh-doslidzhen> (дата звернення: 12.11.17).
- Kovalenko V. Programme of correction of emotional development disorders in mentally retarded primary school students taking one-on-one training. *Science and Education*. 2017. № 7. 11–15. URL: <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/en/articles/2017-7-doc/2017-7-st2-en>. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-7-2> (дата звернення: 12.11.2017).

References

- Babak, V., Luzik, E. (2003). Fundamentalna pidhotovka v suchasnomu universyteti: tradytsiyi ta perspektvy [Fundamental training in the modern university: traditions and perspectives]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 1, 78–83 (ukr).
- Kyseleva, M. V. (2008). *Art-terapyya v rabote s detmy* [Art therapy in work with children]. Sankt-Peterburg, Russia: Rech (rus).
- Nahorna, O. B. (2012). *Osoblyvosti korektsiyno-vykhovnoyi roboty z dit'my z osoblyvymy osvitnimy potrebamy: navchal'no-metodychnyy posibnyk* [Features of Correctional and Educational Work with Children with Special Educational Needs]. Rivne, Ukraine: NUVHP (ukr).
- Sereda, I. V. (2017). Pidhotovka mahistriv korektsiynoyi osvity v konteksti tekhnolohichnoho pidkhodu [Preparation of masters of correctional education in the context of a technological approach]. In *Psykhologo-pedahohichni ta tekhnolohichni osnovy dyferentsiyovanoyi lohodiahnostyky ta lohokorektsiyi: monohrafiya* (pp. 141–159). Mykolayiv, Ukraine: Ilion (ukr).
- Synev, V. N. (1996). Korrektsyonno-voospytatel'naya napravlenost' uchebno-voospytatel'noho protsesa vspomohatel'noy shkoly [Correctional and educational orientation of the educational and educational process of the secondary school]. In Kapustyn A. Y. (Ed.). *Vvedenye v ystoriyyu olyhofrenopedahohyky*, (pp. 10–20). Donetsk, Ukraine: TOV «Lybid» (rus).
- Khrebtova, N. P. (2009). *Vykorystannya innovatsiynykh korektsiyno-kompensatsiynykh tekhnolohiy u lohopedychniy roboti z dit'my* [Correctional and educational orientation of the educational and educational process of the secondary school]. Retrieved from <http://marganets-dnz5.edukit.dp.ua> (ukr).
- Shulzhenko, D. I. (2009). *Korektsiyno-pedahohichni ta psykhokorektsiyni tendentsiyi reabilitatsiynoho protsesu ditey z porushennyamy rozvytku: svitovyy dosvid ta yoho zastosuvannya v Ukraini* [Correctional-pedagogical and psycho-corrective tendencies of the rehabilitation process of children with developmental disorders: world experience and its application in Ukraine]. Retrieved from <http://shodinki-autism.org/content/d-shulzhenko-problema-diagnostychnykh-doslidzhen> (ukr).
- Kovalenko, V. (2017). Programme of correction of emotional development disorders in mentally retarded primary school students taking one-on-one training. *Science and Education*, 7, 11–15. Retrieved from <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/en/articles/2017-7-doc/2017-7-st2-en>. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-7-2> (eng).

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КОРРЕКЦИОННО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В КОНТЕКСТЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА

Середа Ирина, кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры специального образования,
Николаевский национальный университет имени В. А. Сухомлинского,
ул. Никольская, 24, 54030 Николаев, Украина, sereda_iv71@ukr.net

В статье освещаются психолого-педагогические основы коррекционно-воспитательной работы в контексте технологического подхода. Рассмотрены основные направления коррекционно-педагогического процесса и особенности коррекционно-воспитательной работы. Раскрыты содержание и структура коррекционно-развивающих педагогических технологий. Проанализированы особенности применения коррекционно-воспитательных технологий в условиях различных видов обучения в соответствии с проектом государственного стандарта специального образования. Определены критерии эффективности коррекционной направленности воспитания.

Ключевые слова: коррекционно-воспитательная работа; коррекционно-развивающая технология; коррекционно-педагогический процесс; коррекционно-педагогическая технология; педагогическая технология; технологический подход.

**PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL BASIS OF CORRECTION
AND EXCITABLE WORK WITH THE CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS
IN THE CONTEXT OF THE TECHNOLOGICAL APPROACH**

Sereda Iryna, PhD (Pedagogics), Associate Professor,
Assistant Professor of Special Education Department,
Mykolaiv V. O. Sukhomlynsky National University,
24 Nikolskaya Str., 54030 Mykolaiv, Ukraine, sereda_iv71@ukr.net

Corrective and educational work is considered as a system of complex measures of psychological and pedagogical influence on various features of anomalous development of the individual as a whole, since each defect negatively affects not only a separate mental function, but also reduces the social adaptation of the child in all its manifestations.

In the technological aspect, the correctional and educational process has its own specificity, depending on the particulars of the child and the chosen learning option for her. In general education, modern methods and technologies typical for the educational process of a secondary school can be effectively applied: technology of upbringing a successful person, collective creative affairs, personal development technology, training, interactive, information and communication technologies, etc. In the case of a complex defect in a child, or a combination of several defects, when training is conducted in a compensatory-adaptive or abolition variant, the leading advocates are medical correction and health-saving technologies. Separately allocated technologies which can be successfully applied at any type of training, for example, gaming and technologies of art therapy.

The effectiveness of the correctional direction of education can be assessed by the following criteria: qualitative and quantitative easing of the structure of the defect; correction of defects and transition of corrected defects to positive opportunities of the child; conscious use of the children's experience; accumulation and positive change in personality properties.

Key words: *correctional and educational work; correction-developing technology; correctional and pedagogical process; correctional and pedagogical technology; pedagogical technology; technological approach.*

Стаття надійшла до редакції 13.01.2018

Прийнято до друку 24.05.2018